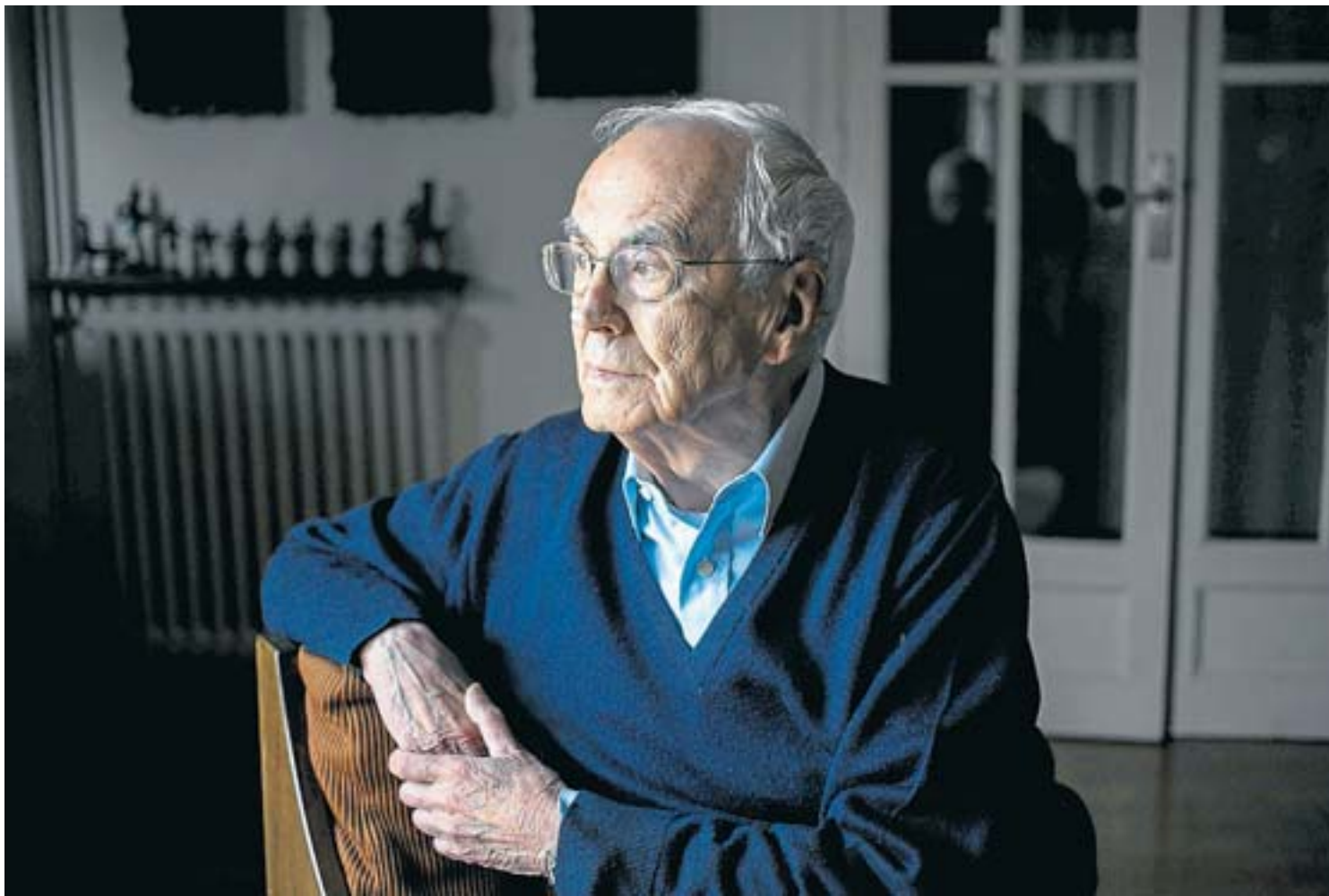

Josep M. Espinàs

Escriptor

A ‘La vella capitana’, el seu norantè llibre, Josep Maria Espinàs escriu sobre la vida i la mort per reflexionar sobre el pas del temps, l’observació i la creativitat. “Aquest és un llibre essencialment vital”, diu l’escriptor i periodista

CÈLIA ATSET

“La meva visió de la mort no és gens negativa”

◆◆◆◆◆ Toni Vall

Al seu llibre *I la festa segueix* (2009), Josep M. Espinàs parla de l'autobús que un agafa quan li arriba la seva hora final. Es troba a la parada esperant que pari i se l'endugui o que passi de llarg, cosa que voldrà dir que el moment de l'adéu encara no ha arribat. Quan ho va escriure li hauria tocat pujar al bus 82, però no es va aturar i la festa va continuar. I avui encara segueix perquè ara el 89 tampoc sembla tenir intenció d'endur-se'l. Són quasi noranta anys i noranta llibres publicats. L'últim és *La vella capitana* –com sempre editat per La Campana–, que porta per subtítol *Navegant per la Vida i la Mort*. “Oh Mort, vella capitana, ja és l'hora, llevem l'àncora!”, va escriure Baudelaire, i Espinàs li ha agafat en préstec la idea per a aquest llibre de pensaments autobiogràfics que amplia, completa i enriqueix el seu corpus creatiu dels últims temps,

connotat de reflexió memorialística, sucosa i atractiva substituïda de les memòries canòniques que mai escriurà.

“De què vols que parlem avui?”, diu. “Què et sembla de la vida? Has escrit un llibre sobre la vida, oi?” I se sorprèn una mica perquè el més corrent és pensar que tracta sobre la mort. “La mort forma part de la vida, igual que en forma part el naixement”, raona, i ressalta la normalitat de pensar sobre ella de la mateixa manera amb què vivim, estimem, somiem, escrivim i creixem. Així doncs, “si algú té una visió romàntica, poètica, vitalista, pessimista, poruga o ascètica sobre la vida, segurament serà corresposta amb una mirada molt similar sobre la mort”.

L'art d'associar idees

Com en tantes altres ocasions, de fet segurament quasi sempre, Espi-

“L'ENVELLIMENT FÍSIC NO M'OBLIGA ENCARA A UN ENVELLIMENT DE L'OBSERVACIÓ”, DIU L'ESCRITOR

nàs no es va proposar escriure un llibre a mode de tractat sobre la vida i la mort. Van ser els pensaments que de manera lliberrima es van anar acumulant i fent néixer escrits que anaven agafant sentit de manera conjunta. Igual que els versos del seu anterior *Al ritme del temps* (2015), les reflexions sobre ser escriptor a *El meu ofici* (2008) o el relat epistolari *Entre els lectors i jo* (2011). La primera part de *La vella capitana* està dedicada als rituals funeraris, sobre els quals projecta una mirada alhora irònica i respectuosa. Parla de la vetlla, el tanatori, l'antiga tradició del seguici fúnebre, l'oratori, la capella, l'assistència al funeral i les paraules de condol que es diuen quan toca donar confort a algú que ha de suportar una pèrdua. Resplendeix llavors el seu habitual instint observador, la capacitat d'utilitzar un detall mínim per construir una bonica refle-

xió. “L'envelliment físic no m'obliga encara a un envelliment de l'observació”, concreta satisfet. I elabora una apassionada apologia del que més li agrada fer com a mètode d'inspiració infal·lible per als seus escrits i articles de premsa, l'associació d'idees. I assaja una particular definició de la paraula *creativitat*: “Capacitat d'associació de dues coses que abans no havien estat unides”. “És una visió modesta de la creativitat, que no té gens a veure amb la genialitat”. I no s'està de portar-la a la pràctica. Sobre la taula on conversem hi ha el llibre i un gerro amb un pom de quatre o cinc roses de Sant Jordi. Què els relaciona? “Les roses viuen perquè tenen aigua i el llibre viu perquè algú el llegeix”.

Continuar tractant amb joves

“No vull emportar-me res teu com a record, perquè seria admetre que puc oblidar-te”, posa en boca d'un noi imaginari –qui sap si ell mateix– que s'allunyava de la seva enamorada. Ve de gust atribuir a aquest pensament les essències més genuïnes de *La vella capitana*, un llibre que si no portés el nom del seu autor escrit a la portada no costaria gaire més de mig minut endevinar-lo. Espinàs s'hi manté gloriósament despert i lúcida, capaç d'emparaular idees senzilles i profundes, de gran calat humanista i convençudes conviccions vitalistes: “He conegut escriptors a qui el caràcter se'ls va fent agre quan s'estan fent vells. Jo he tingut la sort de tractar sempre amb molta gent jove que m'han encomanat les ganes de viure i la necessitat de compartir-les”.

Al capítol *Cites sobre la mort*, no s'està de criticar els autors de reflexions com “La mort és el més important de tots els béns” (Amado Nervo) i “Tenim diversos motius per menysprear la vida, però no hi ha cap raó per menysprear la mort” (Rochefoucauld). Hi expressa sense embuts el seu disgust i en reivindica d'altres com “Si és possible, s'ha de morir amablement” (Joubert), “La mort és un remei però no s'ha d'utilitzar fins a l'últim moment” (Molière) i aquella cançó del seu estimat Georges Brassens en què desitja ser enterrat sota la sorra de la platja envoltat de nens jugant a pilota, noies maques i gent feliç.

Em dedica el llibre amb lletra petita –“M'he d'esforçar a fer-la més gran”–, m'ensenya la seva vivíssima Olivetti i sobre la cadira de l'entrada hi ha un retall de revista amb un anunci d'*El teu nom és Olga*, el llibre sobre la seva filla recentment reeditat. A la portada, la filla li fa un petó al pare. Tants motius per anar esquivant la vella capitana. ◆◆